

ANTALYA'DA YEREL BASIN ÖRNEK AKDENİZ ATILIM GAZETESİ

S. Hakan YILMAZ*

Local Press and Local Management; Akdeniz Atılım

This paper explores the publication strategy of the newspaper Akdeniz Atılım on the local management between the dates August 11, 1995 and July 7, 1999. The newspaper aims to publish in the area of Mediterranean Region. The paper is constituted of three parts. In the first part of paper is described, a short history of local press activities and today's panorama is evaluated. The second and third parts are dealt with Akdeniz Atılım newspaper and its publishing strategy towards to local administration. And conclusion and evaluation of the study take a place in the last part.

Key words: Akdeniz Atılım, local press, Antalya, local politics.

1. Giriş

Yerel siyaset, kentsel mekanlarda belediyelerin yönetimlerine yönelik yapılan her türlü siyasal eylemi kapsamaktadır. Genel siyasetle yerel siyaset arasındaki en önemli ayırım, birinin belediye yönetimlerini hedeflemesiyle, diğerinin ulusal ölçekte siyasal karar alma mekanizmalarını hedeflemesidir.

Bu çalışmanın temel sorunsalı: Yerel basın kentleşme sürecinde yerel yönetimlere yönelik izlediği yayın politikasında, yeni kentlilerin kentle bütünleşmesine yardımcı olup olmadığıdır. Bu bağlamda, yerel basının kentsel yabancılaşmanın aşılmasında ki işlevi de çalışmanın ana eksenini oluşturmaktadır. Çalışma kapsamında bu soruların yanıtları Akdeniz Atılım gazetesi örneğinde incelenmiştir.

Kentleşme, yakın tarihimize damgasını vurmuş bir olgudur. Ülkemizde bu süreç sanayinin bir çekim merkezi olmasından değil, kırsal nüfusun itmesi sonucu yaşanmıştır. Gecekondulaşmadan, işsizliğe, çevre kirliliğinden, sokak çocuklarına kadar uzanan bir çok toplumsal problemin ardında ise bu çarpık kentleşme olgusu vardır.

Bu problemlerin ortaya çıkmasına neden olan kentleşme süreci, aynı zamanda yerel yönetimlerin gelişip kendisine siyasal bir çekim alanı yaratmasını da sağlamıştır. Yerel siyaset, kent merkezli kararların alınıp uygulamasında temel bir işleve sahiptir. Yerel siyasetin alanına giren konular kentlilerin genel gündelik hayatlarıyla doğrudan ilintilidir. Dinamik bir toplumsal süreci içinde barındıran kent, aynı zamanda farklı sınıfla-

*Öğr. Gör. Dr., Akdeniz Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü.

rın, toplumsal grupların, kimi zaman çatıştığı kimi zaman ise uzlaşma içinde hareket ettiği bir alandır. Kentin önemi ise kapitalizmle kent arasındaki ilişkide saklıdır. Kapitalizm açısından kent kendini yeniden üretebilmesi için yaşamsal bir önemdedir. Çünkü kapitalizm günümüze kadar kendini yenileyerek gelebilmişse, bunun bir nedeni kent mekanını alınıp satılır bir meta olarak keşfetmesine borçludur.

Kentle ilintili bir başka kurum da basındır. Yerel basın kuruluşları yaygın basın kuruluşlarına göre daha zayıf bir kurumsal yapıya sahip olmalarına rağmen, kentlilik bilincinin oluşmasında ve demokrasinin yereleden, genele doğru güçlenip yaygınlaşmasında önemli bir konuma sahiptir. Kent için önemli olan iki kurumun arasındaki ilişki aynı zamanda kentin ve kentlilerin bugünden yarına uzanan yaşam serüveninin belirli dönemlerinin de belirleyicisidir. Ulusal siyaset gibi yerel siyasette egemenlik ilişkilerini içinde taşır. Bu ilişkiler kentsel mekanlarda yeniden kurgulanırken, kentsel rant paylaşılıp, bu süreç kendisini yeniden üretir.

Yerel siyasetle yerel basın arasındaki ilişki, kentte yaşanan rant paylaşımından ve bunun ardında bulunan sınıfsal ilişkilerden bağımsız düşünülemez. Bu noktada, yerel basının yerel yönetimlerin hizmet politikalarına yönelik yaptığı yayınlarda, ne kadar kamusal çıkarları göz önüne aldığı önem kazanmaktadır.

Çalışma kapsamında, Akdeniz Atılım gazetesi incelenmiştir. 11 Ağustos 1995 tarihinde Antalya merkezli bölgesel yayın yapma hedefiyle çıkan gazete, 9 Temmuz 1999 tarihinde yayınına son vermiştir. Gazete yerel yayıncılıkta birçok ilke imza atmıştır. Akdeniz Bölgesi'nde ilk kez ofset baskı tekniğini kullanan gazete sermaye yapısı, haber

merkezi örgütlenmesi ve yayıncılıkta önüne koyduğu hedefler ile yerel yayıncılıkta farklı bir kulvarda yer aldığını ilk günden hissettirmiştir.

Gazetenin çıktığı döneme ait yaklaşık 1500 sayı incelenmiştir. Araştırma evreni, gazetenin Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne yönelik yaptığı yayın materyalleri ile sınırlı tutulmuştur. Bu çerçevede gazetedeki yer alan haberler başta olmak üzere, kentle ilgili köşe yazılarına, yazı dizilerine, kentlilerin yerel yönetimle ilgili görüşlerinin yer aldığı, sokak röportajlarından, okuyucu mektuplarına kadar bütün yayınlar incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken bir taraftan da gazetenin monografi yöntemiyle genel bir yayıncılık profili elde edilmiştir. Bu kapsamda gazetenin yayın süreci içindeki künye bilgileri, fiyatı, sayfa sayısı, köşe yazarları, sayfaların dağılımı, verdiği ekler ve teknik özelliklerine ait bilgiler derlenmiştir. Akdeniz Atılım'ın geçirdiği evrim aynı zamanda politik çizgisinin anlaşılıp değerlendirilmesinde yardımcı olmuştur. Haber analizi yapılırken gazetenin haberlerinden elde edilen veriler içerik analizi yöntemi içinde yer alan Genel Tarama Modelleri'nden Kesit Alma Modeli kullanılarak değerlendirilmiştir. Ayrıca gazetede bulunan, yerel yönetimlerle ilgili haberler, katılım, denetim, takip ve tanıtım başlıkları altında toplanmış ve sayısal dökümü tablo halinde sunulmuştur.

Akdeniz Atılım gazetesinde ÖZEL HAT başlığı altında ki köşede, okuyuculardan gelen ve kente ait sorunların yer aldığı, mektuplara ve telefonlara yer verilmiştir. Bu köşede yayımlanan mektuplar, konularına göre gruplandırılmış sayısal döküm oluşturulmuştur. Bu dökümden kentle ilgili sorunların bir listesi elde edilmiştir. Özellikle kentin kenarında bulunan, yoksul semtlerden gelen bu mektuplar kentin 'öteki' gün-

demini anlamak için önemli bir veri kaynağıdır. Buradan çıkan sonuçlar, yerel yönetimin şehircilik uygulamalarıyla ve gazetenin yerel yönetime ve kente yönelik yayınlarıyla karşılaştırılmış, sonuçları da kamusal yayıncılık bağlamında yorumlanmıştır.

2.1. Antalya İli Yerel Medya Profili

Anadolu'nun güçlü yerel basın geleneğine sahip kentlerinden olan Antalya'da, 17 günlük, 2'de haftalık olmak üzere toplam 19 yerel gazete yayın hayatını sürdürmektedir. Bu yerel yayınlardan; **Yeni İleri**, **Ekspres**, **Son Haber**, **Ekonomi**, **Antalya**, **Hürses**, **İleri**, **Gündem**, **Gazete Bir**, **Akdeniz Manşet**, **Beyaz**, **Akdeniz Haber-Toros**, **Meydan**, **Söz Gazetesi**, **Bakış**, **Körfez** ve **Mercek** gazeteleri günlük olarak, **Yeni Akdeniz** ve **Çağdaş** gazeteleri haftalık olarak yayınlanmaktadır.

Ulusal yayın yapan, **Hürriyet**, **Sabah**, **Star**, **Türkiye**, **Cumhuriyet**, **Akşam**, **Dünya**, **Zaman** ve **Yeni Asya** gazetelerinin de ilde temsilcilikleri bulunmaktadır. Yine ulusal yayın yapan **Hürriyet**, **Sabah**, **Türkiye**, **Akşam**, **Milliyet** ve **Yeni Şafak** gazeteleri, bölgesel Akdeniz eki vermekte ya da gazete içinde Akdeniz Bölgesi'ne yönelik bölüm hazırlamaktadırlar.

Kente yönelik yayın yapan televizyonların sayısı ise 4'tür. Bu kanallar: **ETV**, **ART**, **VTV**, **07 TV**'dir. Bu kanalların dışında, **TRT Akdeniz Bölge Müdürlüğü**, **Anadolu Ajansı'nın** ve **İhlas Haber Ajansı'nın Bölge Müdürlükleri**, **Ajans Bir**, **Reuters**, **Yurt Haber**, **Doğan** ve **Cihan Haber Ajansları'nın** temsilcilikleri de bulunmaktadır.

2.2. Antalya İli Yerel Basın Tarihçesi

Antalya'da yerel basın faaliyetleri 1920'lere kadar uzanmaktadır. Haydar Şükrü Öktem tarafından çıkartılmış olan **Antalya'da Ana-**

dolu Gazetesi 533 sayı sonra, ülkedeki en eski gazetelerden biri olan ve günümüzde de yayın hayatını sürdüren **Antalya Gazetesi**'ne bayrağı 9 Eylül 1922 tarihinde vermiştir.

(<http://www.Antalyagazeteciler.org.tr>, 3.2.2004) **Antalya Gazetesi**, 1 Haziran 1927-7 Ağustos 1939 tarihleri arasında 12 yıl süreyle yayınına ara vermiştir.

Antalya Gazetesi, yerel basın geçmişi ile **Bartın** (1924), **Yeşil Yurt** (1925), **Yeşil Giresun** (1925), **Ülker** (Kayseri 1927), **Turan** (Elazığ, 1930) ve **Siirt** (1937) gazeteleri ile birlikte anılmaktadır. (Topuz: 2004, 12-13)

Antalya'da çıkmış en eski yerel gazeteler ise: **Akdeniz** (9 Mart 1925), **Yeni Türkiye** (1 Ocak 1926), **Resmi Antalya** (29 Ekim 1927), **Zümrütova** (21 Aralık 1927) ve **Tenvir**'dir.

Haydar Rüştü Öktem tarafından 19 Aralık 1920 tarihinde yayınlanmaya başlayan ve Antalya'da yayınlanan ilk gazete olma özelliğini taşıyan **Antalya'da Anadolu Gazetesi**'nden günümüze kadar ki 83 yıllık dönemde yaklaşık olarak 300'den fazla süreli yayın yayınlanmıştır. (Üstün: 2004, 3)

Antalya yerel basını üzerine çalışmaları bulunan ve aynı zamanda **Çağdaş Gazeteciler Derneği** Antalya şube başkanı olan Hasan Üstün, Antalya'daki 'Basın Yayın' faaliyetlerini üç dönemde incelemektedir. Anadolu'nun batılı emperyalist devletler tarafından işgal edilmesine karşı verilen Milli Mücadele Dönemi olan 1920-1923 arası birinci dönemi oluşturmaktadır. İkinci dönem, Türkiye Cumhuriyetinin kuruluş sürecini de kapsayan, tek parti dönemidir. Bu dönemi sonlandıran tarih 1946 yılında yapılan genel seçimlerdir. Üçüncü dönem ise 1946'dan günümüze kadar uzanan süreçtir.

Birinci dönemde çıkan yayınların amacı Kurtuluş Savaşı'na ideolojik destek vermektir. Bu dönemde **Antalya Anadolu Gazetesi** (28 Mart 1919-6 Temmuz 1921) ve **Doğu Dergisi** yayınlanmıştır. 9 Eylül 1922'de ise günümüzde de yayın hayatını sürdüren **Antalya** gazetesi yayınlanmaya başlamıştır. (Üstün: a.g.e.)

İkinci dönem başlığı altında incelenen 1923-1946 yılları arasında, yayınlanan gazetelerin bir kısmı, **Akdeniz** (1925), **Yeni Türkiye** (1926), **Tenvir**, **Zümrütova** (1927), **Resmi Antalya** (1927) gazeteleri ve **Ticaret Dergisi'dir** (1927). 1928'de yapılan Harf Devrimi; yayıncılık açısından bazı zorlukların yaşanmasına neden olsa da bu dönemde **Çağlayan** (1935), **Türk Akdeniz** (1937) dergisi ve **Yeşil Antalya Gazetesi** (1946) yayınlanmıştır.

Son dönem olarak adlandırılan 1946 ve sonrasında ise; şu gazeteler Antalya'da **Şelale** (8 Ocak 1947), **Alanya Postası** (1948), **İleri** (21 Ocak 1949) gazeteleri yayınlanmıştır. Antalya'da ki ilk mizah dergisi **Kazan** (10 Ocak 1952), **Atayolu** (1953 Mayıs) **Elmalı Postası** (1959) (aynı gazete daha sonra **Hürses** olarak Antalya merkezli olarak yayınlanmaya başlanmıştır). Diğer yayınlar ise; **Yeni Alanya** (1 Eylül 1968), **Antalya Kırat Gazetesi** (10 Haziran 1969), **Hamle** (1 Ocak 1972), **Birlik** (1982), **Akdeniz** (15 Ağustos 1983), **Antalya Ekspres** (12 Aralık 1983), **Antalya Haber** (20 Ocak 1984), **Antalya Son Haber** (20 Nisan 1987), **Antalya Olay** (18 Şubat 1989), **Rehber Dergisi** (1989), **Gürün Magazin** (1 Temmuz 1991), **Antalya Magazin Dergisi** (Kasım 1993), **Politika Dergisi** (Mart 1994), **Mizah Dergisi** (1 Haziran 1994), **Akdeniz Atılım** (11 Ağustos 1995), **Sommer Post** (1997), **Müdafaai Hukuk Dergisi** (30 Ağustos 1998), **Kent Günlüğü Dergisi** (23 Nisan 2000)'dir.

3. Akdeniz Atılım Gazetesi

11 Ağustos 1995 yılında yayın hayatına başlayan ve 7 Temmuz 1999 tarihinde son sayısını çıkartan **Akdeniz Atılım** gazetesi, bu çalışmada, Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne olan yayın politikası ve Antalya ilindeki şehirleşme sürecine yönelik gerçekleştirdiği yayıncılık stratejileri açısından incelenmiştir. Gazete, o dönemde (1995-1999) Antalya'da turizm, inşaat, eğitim, medya gibi farklı alanlarda faaliyet gösteren Kıvrak Holding tarafından çıkartılmıştır. Bölgesel yayın yapma amacıyla çıkan gazete, ofset baskı tekniğiyle basılmış ve Akdeniz bölgesine dağıtımı yapılmıştır. **Akdeniz Atılım** gazetesi Akdeniz Bölgesinde ofset baskı tekniği ile çıkmış ilk gazetedir.

Bu çalışmada, **Akdeniz Atılım** gazetesi başlığı altında gazetenin yayın hayatı süresince Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne yönelik haberleri dönemsel özellikleri açısından ele alınmıştır.

Akdeniz Atılım gazetesinin, yerel yönetime yönelik yayınları üç farklı zaman dilimi altında incelenebilir;

- 11 Ağustos 1995-30 Ağustos 1995
- 31 Ağustos 1995-18 Nisan 1999
- 19 Nisan 1999-7 Temmuz 1999

3.1. 11 Ağustos - 30 Ağustos 1995 Dönemi

Gazetenin yayın hayatına başladığı 11 Ağustos 1995'ten 31 Ağustos 1995 kadar olan 20 günlük dönemde yayın politikasında, gazetenin genel yayın müdürü olan Prof. Dr. Çetin Yetkin'in ağırlığının belirleyici olduğu gözlemlenmektedir. Bu dönemde gazete, yerel yönetime karşı mesafeli ve kamu çıkarlarını esas alan bir bakışla yaklaşmıştır. Özellikle şehrin, ekonomik olarak alt kesimini oluşturan, kenar semtler olarak adlandırılacak kesimlerde yaşayanların so-

runları bu dönemde gazetede yer bulmuştur. Gazete, ulusal haber ağırlıklı bir yayıncılık yapmış, ulusal gündeme, yerel gündeme göre öncelik vermiştir. Gazetecilik kaygısıyla hazırlanmış haber, yazı dizisi, köşe yazısı ağırlıklı olarak gazetede yer almıştır. 13 Ağustos 1995, 17 Ağustos 1995, 20 Ağustos 1995 ve 24 Ağustos 1995 tarihli gazete haberleri kamusal çıkarların öne çıkartılmasına örnek oluşturmaktadır. 13 Ağustos 1995 tarihli sayısında Akdeniz Atılım gazetesi Antalya'da yaz aylarında yaşanan su sıkıntısı ile ilgili bir haber yapmıştır. **Burası Antalya** başlığını taşıyan haberde şehrin kenar semtlerinde oturanların su ihtiyaçlarını sağlıksız bir şekilde dereden karşıladıkları anlatılırken konuyla ilgili yetkililerin görüşlerine de yer verilmiştir. 17 Ağustos 1995 günlü gazetede ise Antalya'da ki çarpık kentleşmeyle ilgili bir haber dikkat çekmektedir. (Yılmaz: 2004, 143-155)

Gazetenin sonraki dönemlerinde pek rastlanmayacak bir şekilde Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı Hasan Subaşı'nın belediye başkanlığı döneminde yaptığı uygulamalara yönelik eleştiriler yer almıştır. Bu zaman diliminde, bölge haberleri de ağırlıklı olarak gazetede yer bulmuştur. Bölge haberleri başlığı altında Antalya ve çevresi başta olmak üzere, Isparta, Burdur, Afyon ve Fethiye haberlerine yer verilmiş ve bu il ve ilçelerde gazete temsilcileri açılmıştır.

Bu dönemin eleştirilmesi gereken temel özelliği, ulusal haberlerin bir yerel gazetede olması gerektiğinden fazla yer almasıdır. Yine bu dönemde, Çetin Yetkin başta olmak üzere köşe yazarları ulusal gündemde yer alan konular hakkında belli bir siyasal çizgiyi savunarak, ayrıntılı yazılar yazmışlardır. Bu da bir yerel gazete için olumsuz bir noktadır.

3.2. 31 Ağustos 1995-18 Nisan 1999 Dönemi

Akdeniz Atılım'ın 31 Ağustos 1995 - 18 Nisan 1999 tarihleri arasındaki yayın dönemi, yaklaşık olarak dört yıllık bir zamanı kapsamaktadır. Bu dört yıl aynı zamanda gazeteye egemen olan yayın politikasını belirginleştirdiği bir dönemdir. Bu dönemin dikkat çeken yanı, yerel haberlerin hem öncelik, hem de sayı olarak gazetede ağırlıklı olarak ön plana çıkmasıdır. Örneğin; 14 Kasım 1998'de yasadışı terör örgütü lideri Abdullah Öcalan İtalya'da yakalandığında bu haber birinci sayfada sol altta bir sütun olarak yer almıştır. Haberin, Türkiye açısından önemi çok büyüktür ancak o gün gazete de yerel gündeme öncelikli olarak yer verilmiştir. Bununla birlikte, Antalya'da İtalya karşıtı gösteriler yapılmaya başlandığı zaman gazete, bu haberlere birinci sayfadan geniş olarak yer vermeye başlamıştır.

Gazetenin bu dönemdeki yayını, Antalya Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı'nı yürüten Hasan Subaşı'nın ikinci başkanlık dönemine rastlamaktadır. Bu dönemde özellikle gazetenin yayın politikasında, DYP yanlısı çizgi kendini belirgin olarak göstermektedir. Bu dönem içinde DYP Genel Başkanı Tansu Çiller'i destekleyen bir yayın izleyen gazete, 1998 yılında DYP'den kopan muhaliflerin kurduğu DTP'ye de yakın durmayı ihmal etmemiştir.

Gazete bu dönemde, **Yeni Sağ** olarak adlandırılan siyasal görüş doğrultusunda, ekonomik alanda liberalizmi savunurken, toplumsal politik alanda milliyetçi muhafazakâr bir çizgiyi desteklemiştir. Bu çizgide **eklektik** bir şekilde Atatürkçü, modernleşmeci renklerde genel olarak kendini göstermektedir. Örnek olarak, magazin sayfalarında sık sık kadının bir meta olarak algılanmasına neden olan mayolu kadın fotoğrafları yer almış, yine bu dönemde ramazan aylarında **ON BİR AYIN SULTANI RAMAZAN** sayfası

hazırladığı görülmektedir. Gazetenin ideolojik çizgisini gösteren en etkili haber örneklerinden biri ise, 31 Aralık 1998 tarihli sayısının Ramazan sayfasında görülmektedir. "İslam'da Hoşgörü" başlığını taşıyan sayfada Ramazan Sofrası adlı köşede Süleymaniye Pilavlı Hindi tarifi verilmiştir. 31 Aralık 1998 tarihinin aynı zamanda yılbaşı akşamına denk gelmesi dikkat çekicidir.

Bu ideolojik çizgi, gazetenin politik tercihlerini yansıtırken, Antalya Büyükşehir Belediyesi ile ilgili yayın politikasının biçimlenmesinde de belirleyici olmuştur. Örneğin; belediyenin kentsel rant paylaşımına dayalı, uluslararası sermaye merkezlerince finanse edilen büyük projeleri desteklenmiş, Büyükşehir Belediyesi'nin 'ekonomik karlılığı' hedef alan ve kamusal çıkarları ikinci plana iten uygulanmaları olumlu bir sunumla gazete sayfalarında öne çıkartılmıştır.

Bu kapsamda yerel yönetimin yan kuruluşlarının özelleştirilmesi, kamusal hizmetler olan su, temizlik, gibi hizmet alanlarının özel şirketlere verilmesi, gazete tarafından desteklenmiştir. Büyükşehir Belediyesi'nin yatırımlarının ve hizmetlerinin şehrin merkezinde yoğunlaştırılmasına genel olarak karşı çıkmamıştır. Hasan Subaşı'nın gazetenin kadrosunda yer alıp, KENTTEN başlığı altında, haftada bir gün köşe yazısı yazması da Antalya Büyükşehir Belediyesi ile Akdeniz Atılım gazetesi arasındaki ilişkinin de bir başka göstergedir. Bunların yanı sıra gazete, siyasal katılım ögesini destekleyen, yerel yönetimin bazı uygulamalarına eleştirel bakan, kamusal kaynakların kullanımını denetleyen başka bir anlatımla kentsel sorunların gündeme getirilip, çözümler üretilmesine yönelik yayınlar da yapmıştır.

Örnek olarak, gazetenin 11 Ağustos 1995 tarihli ilk sayısında okuyuculara 5'inci say-

fanın sağ üst köşesinden "Merhaba" diyen ve kentlilerin genel olarak yerel yönetime ilişkin istek ve şikayetlerinin yer aldığı, bunun yanı sıra kentsel sorunlara da değinilen, okuyucuların gazeteye telefon ya da mektupla ilettiği problemleri, yetkililere aktararak çözümler arayan, ilk dönemlerinde Selma Kunt ile Nahit Katlan'ın sonra ki dönemlerde ise sadece Selma Kunt'un hazırladığı ÖZEL HAT toplumsal katılım açısından önemli bir işlevi yerine getirmiştir.

ÖZEL HAT'ta gündeme getirilen konular yer alış yüzdeleriyle birlikte şöyle sıralanmaktadır; çevre kirliliği ile ilgili problemler % 18, trafik problemleri %14, alt yapı çalışmalarıyla ilgili problemler % 14, çevre sağlığı ile ilgili problemler % 6, şehirdeki su kesintileriyle ilgili problemler % 5, semt pazarlarıyla ilgili problemler %3 ve sokak hayvanlarıyla ilgili problemler %1'dir. Gazetenin kadrosunda yer alan köşe yazarlarının yanı sıra konusunda uzman olan kişilerinde kentsel sorunlarla ilgili köşe yazılarının yer aldığı görülmektedir

Grafik 1: Akdeniz Atılım Gazetesi Özel Hat Köşesinde Yer Alan Okuyucu Mektuplarının Kentsel Sorunlara Göre Dağılımı

Bu dönemde dikkat çekici olan ve gazeteye ilgili not düşülmesi gereken bir diğer önemli

haber ise, 4-5 Eylül 1998 tarihlerinde yayınlanmış olan Bekir Kumbul'un yasak aşkı başlığıyla birinci sayfa manşetten yayınlanan haberdir. Haberde, o tarihte CHP Antalya Milletvekili olan Bekir Kumbul'un nikahlı olmadığı bir bayanla olan birlikteliği ve bu birliktelikten olan kızı yer almıştır. Habere birlikte gazete, Bekir Kumbul'a karşı bir kamuoyu yaratmaya çalışmıştır. Sokaktaki Antalyalılara bu durumu nasıl karşıladığı sorulmuş, verilen yanıtlarda çoğunluk ilgilenmediğini ya da Kumbul'un özel yaşantısı olduğunu söylediği halde gazete, "Halk onaylamadı" diye başlık atılmıştır. Yine değinilmesi gereken diğer bir konuda, bu ilişkinin gizli olmadığı ve uzun bir süredir Kumbul'un eşinden boşanmak için hukuksal bir süreci işlettiğidir. Bu haber, gazetenin bazı durumlarda siyasal kaygılarla hareket edip meslek ilkelerini çiğneye bildiğinin bir örneğidir. Oysa ki, gazetenin künyesinde gazetemiz basın ahlak kurallarına uyacağı sözünü vermektedir. Habere konu olan Bekir Kumbul ise 18 Nisan 1999 Yerel Seçimleri'nde CHP'den Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nı kazanmıştır.

3.3. 19 Nisan 1999 - 7 Temmuz 1999 Dönemi
Yaklaşık üç aylık dönemi kapsayan gazetenin üçüncü dönemini belirgin kılan en önemli özellik, 18 Nisan 1999 Yerel ve Genel Seçimleri'nin sonucunda Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'nın DYP'li Büyükşehir Belediye Başkanı Hasan Subaşı'dan, CHP Antalya Milletvekiliyken Antalya Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na aday olup kazanan Bekir Kumbul'a geçmiş olmasıdır.

Bu dönemde öncelikli olarak yerel yönetimle ilgili haberlerde sayısal bir düşme gözlemlenmektedir. Fakat bu dönemin öncesinde, 21 Aralık 1998 tarihinde yayınlanan bir haber gazetenin hem bu döneminde hem de kapanma sürecinde etkili olmuştur. Akdeniz

Atılım Gazetesi'nin 21 Aralık 1998 tarihinde birinci sayfa manşetten 'Valiye mafya suçlaması' başlığıyla verdiği haberde Antalya Organize Sanayi Sitesi esnafının kendilerine tapularını vermediği için Vali Hüsnü Tuğlu'ya mafya suçlamasında buldukları haber yapmıştır. Ertesi gün ATSO (Antalya Ticaret ve Sanayi Odası) Toplantı Salonu'nda bir toplantı düzenleyen Vali Tuğlu ise "Bana mafya diyen şerefsizdir" diyerek bir gün önce gazetede yayınlanan habere olan 'tepkisini göstermiştir'. Toplantıda bulunan iki gazeteciden birinin Atılım muhabiri olması ve Akdeniz Atılım tarafından haberin kamuoyuna yankı getirici bir şekilde verilmesi, gazeteyi sadece Antalya gündemine değil bütün ülkenin gündemine getirmiştir.

Gazetenin 24 Aralık 1998 tarihli sayısında yer alan bir haberde, Akdeniz Atılım'ın yaptığı haberin Show TV, ATV, Kanal 6, TGRT ve Star başta olmak üzere tüm ulusal kanallarda yer aldığı yazılmaktadır. Sonraki dönemde Vali ve Akdeniz Atılım gazetesinin yönetimi arasında bir gerginlik yaşanmıştır. Vali Hüsnü Tuğlu'nun suç duyurusunda bulunması üzerine, haberi yapan muhabirle, yazı işleri müdürünün savcılıkta ifadeleri alınmıştır. 18 Nisan 1999 seçimlerinin ardından DYP'nin yerel yönetimdeki ve ülkedeki iktidarını kaybetmesi üzerine gazete bundan hem ekonomik olarak etkilemiş, hem de Antalya Valisi Hüsnü Tuğlu'nun gazete üzerindeki baskılarını artırmasına neden olmuştur. Bu dönemde ülkede yaşanan ekonomik kriz ve gazetenin sahibi görülen Atılım Matbaacılık, Gazetecilik ve Yayıncılık A.Ş.'nin içinde yer aldığı Kıvrak Holding'in içinde bulunduğu ekonomik olumsuzluklara, dağıtım ile ilgili sorunlarda eklenince gazete kapanma sürecine girmiştir. Seçim öncesi DYP ağırlıklı bir yayın izleyen gazetenin yayınlarında dikkat çekici bir du-

rumda MHP ile ilgili seçim haberlerindedir. Seçim sürecinde MHP haberlerinde bir artış gözlenmiş, MHP adayları daha önceki seçimlerde partilerinin ülke ve kent genelinde aldığı oy oranından daha fazla bir ilgi ve ölçüde gazetede yer almıştır. Gazeteye verilen parti ilanlarında DYP'nin ardından MHP'nin gelmesi de bir başka deyinilmesi gereken konudur. MHP'nin 18 Nisan seçimlerinin ardından ikinci sırada yer aldığı kamuyunda partinin ulusal basında yeterince yer alamadığı için yerel basını etkili şekilde kullandığı şeklindeki görüşler değişik çevreler tarafından dile getirilmiş ve seçim başarısının ardında bu kampanya taktiğinin olduğu vurgulanmıştır. Bu saptamanın doğru olduğu Antalya ve Akdeniz Atılım örneğinde karşımıza çıkan bir durumdur.

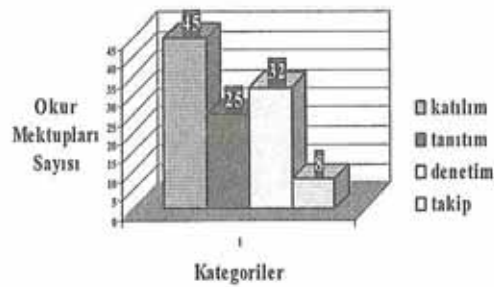
3.4. Akdeniz Atılım Gazetesi İle İlgili Niceliksel Veriler

1995 - 1999 tarihleri arasındaki gazetenin yayın sürecini ve bu süreci belirleyen yayın materyallerini genel olarak incelediğimizde ise; şöyle bir sonuçla karşılaşmaktayız. Akdeniz Atılım gazetesi incelenirken, yerel yönetimlere yönelik liberal siyasal yaklaşımın Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne yönelik yayınlarının üst ideolojik söyleminde belirleyici olduğu görülmüştür. Bu ideolojik yaklaşım gazetenin genel yayın stratejisini de belirlemiştir. Bir taraftan da gazete yayınlarıyla Antalya Büyükşehir Belediyesi'nin hizmetlerini kentlilere tanıtmış, belediyenin uygulamalarını ve uygulamalarının ardında belirleyici olan ideolojik yaklaşımı desteklemiştir.

Tanıtım başlığı altında toplanabilecek yayınlar gazetenin incelendiği dönem olan 1995-1999 arasındaki, yayın materyallerinin %45'ünü oluşturmaktadır. Yine Akdeniz Atılım gazetesinde yayınlanan yayın materyalinin %25'ü ise kentlileri yerel siyasal me-

kanizmalara katılmaya teşvik etmeye yöneliktir. Katılım mekanizması içinde sivil toplum örgütlerinin, siyasal partilerin yerel örgütlerinin yerel siyasete yönelik geliştirdikleri politikalar yer almaktadır. Akdeniz Atılım gazetesinde yer alan yayın materyallerinin %32'i ise yerel yönetimin denetimine yönelik çıkan yayın materyalinin yüzdesidir. Akdeniz Atılım gazetesinin yaklaşık 4 yıllık dönemine ait yayın materyalinin %8'si ise yerel yönetimle ilgili haberlerin gelişiminin takibine ayrılmıştır.

1995 - 1999 Yılların Arasında Akdeniz Atılım Gazetesi'nde Yerel Yönetimlere Yönelik Yayın Materyallerinin Kategorik Dağılımı

Grafik 2: 1995 - 1999 Yılların Arasında Akdeniz Atılım Gazetesi'nde Yerel Yönetimlere Yönelik Yayın Materyallerinin Kategorik Dağılımı

4. Sonuç ve Değerlendirme

Yerel basının kentlilik bilincinin oluşmasında ve siyasal katılım mekanizmalarının oluşturulup işlerlik kazanmasında önemli bir işlevi vardır. Katılımın desteklenmesi ve kentlilik bilincinin oluşması kentsel yabancılaşmanın aşılabilmesinde önemlidir. Metron için anomi kavramı bireyin öğrendiği kural ve değerleri birbiriyle ilişkilendiremediği için toplumsal bütünlüğü gerçekleştirememesi durumudur. (Özkök: 1985, 332) Bu bağlamda kentlilik bilincinin oluşması kentlilerin kentsel mekanla ve kent kültürüyle bütünleşebilmesini sağlayacaktır Yabancı-

laşmanın ortadan kalması için mülkiyet ilişkilerinin yeniden kurgulanması gerekir.

Yine kentin ve kentsel yaşamın metalaştırılmasının ortadan kaldırılması gerekmektedir. Fakat Metron'un da altını çizdiği gibi yabancılaşmanın bir boyutu toplumsal bütünlüğü sağlayamamasıyla ilintilidir. Bunun nedeni ise, değer ve kural kaybıdır. Kentsel bilincin edinilmesi, 'kent'in gizlediği egemenlik ilişkilerinin açığa çıkartılabilmesi ile ilgilidir. Yerel basına bu noktada önemli bir görev düşmektedir. Akdeniz Atılım gazetesi bu yönde olumlu yayınlar gerçekleştirmiştir. Fakat özellikle genel yayın stratejilerinde ki, ideolojik tercihleri kamusal yayıncılık yapmasında önemli bir engel oluşturmuştur.

Akdeniz Atılım gazetesi 1995-1999 yılları arasındaki yayınlarında, dönemin Belediye Başkanı Hasan Subaşı'yı Antalya Büyükşehir Belediyesi ile özdeşleştirmiştir. Belediye haberleri genellikle Hasan Subaşı'nın kişisel kimliği üzerinden okuyuculara aktarılmıştır. Hasan Subaşı, kentin geleceğinde tek sözü sahibi olan bir 'kahraman' gibi sunulmuştur. Projeler onun ağzından aktarılırken 'kentin hamisi' imajı oluşturulmuştur. Hasan Subaşı'nın kişiliğinde 'kent patronu' yaratılmıştır. Bu durum ideolojik bir tercihin göstergesidir.

Bu durumun ilk örneklerine 20'nci yüzyılın başında rastlamak mümkündür. Örnek verilmesi gerekirse; ABD kentlerinde, kente Avrupa'dan göç eden kitleleri popülist politikalarla mobilize ederek kişisel ve buna bağlı olarak siyasal meşruiyetlerini oluşturan belediye başkanları bulunmaktadır. Bu dönemde Amerikanın farklı kentlerinde bu duruma rastlanmaktadır. Bu durum, 'kent patronu' (city boss) ve 'kentsel siyasal aygıt' (urban political machine) kavramlarıyla tanımlanmıştır. 20'nci yüzyılın başında New

York Belediye Başkanı olan 'Boss Tweed' fakir kentlilere her gün ekmek dağıtırken onlara ücretsiz sirk gösterileri de düzenlemektedir. 'Boss Tweed' bu uygulamalarının yanı sıra, bir türlü bitmeyen yol ve inşaat çalışmalarına başlamış, bu çalışmaların karşılığını ise oyla almıştır.

Benzer bir durum son yıllarda ülkemizde yaşanmıştır. Siyasal alanının özellikle dışarıdan yapılan müdahalelerle daralması, sol ideolojinin geçirdiği uluslararası bunalımın bir sonucu olarak yeni sağ politikaların egemen olması siyasal katılım mekanizmalarının eksikliği gibi etkenler kitleleri siyasal alandan uzaklaştırmıştır. Bu boşluğu ise kişilikleri ve medya kullanımına dayalı imajları ile belediye başkanları doldurmuştur. Kentsel alana doğrudan müdahale eden başkanlar, kentin geleceğini dar bir grupla birlikte belirlemeye çalışmışlardır. Kent yönetimi kendini kaynak dağıtma mekanizması üzerinden meşrulaştırmıştır. Kent patronu olarak adlandırabileceğimiz belediye başkanları kentsel rantı dağıtan siyasal mekanizmanın başı olarak kaynak transferlerini gerçekleştiren kişi olmuştur. Belediyecilik hizmetleri insan merkezli olmaktan çıkmış, teknokratik bir yaklaşımın egemen olduğu bir işletme mantığıyla yeniden biçimlenmiştir. Yine bu bağlamda kentsel planlamanın yerini 'mega', 'süper', 'ultra' sıfatlarıyla tanımlanan projeler almıştır. Bu projelerin dış finansal kaynağa dayalı olması kentlerin geleceğini ipotek altında bırakmıştır. Planlama yerini kentsel rantın dağıtımına yönelik mühendislik projelerine bırakmıştır, kentsel politikalar bütünlükten uzaklaşırken günlük politikaların ağırlığı belirginleşmiştir. Yine kentsel politikaların oluşmasında mülkiyet ilişkileri belirleyici olmaktadır. Belediyeler özelleştirmeler yoluna gitmiş genellikle kamusal hizmetler, işletmecilik mantığı içinde belediyeye ait yan şirketlere doğru kaydırılmıştır.

(Şahin: 2004, 8) Başkanlar bunları yaparken arkalarına medyayı almayı ihmal etmemişlerdir. Medya özellikle belediye ile başkanın kişisel kimliğini özdeşleştirmiş, böylelikle kentin sorunlarını bilen, hızlı çözümler üreten ve kentin çıkarlarının savunucusu, dinamik, bilgili bir imaj çizmiştir. Kişisel karizma, katılıma dayalı siyasal mekanizmanın yerini almıştır

Akdeniz Atılım gazetesinin yayınları da, bu ideolojik yaklaşıma bir örnek oluşturmaktadır. Dönemin Antalya Büyükşehir Belediye Başkanı bir kent patronuna dönüştürülmüş, belediyeye yönelik yayın materyalleri çoğunlukla Hasan Subaşı'nın kişisel kimliği üzerinden verilmiştir. Ayrıca fotoğraf kullanımında yapılan tercihler dikkat çekicidir.

Hasan Subaşı çoğu zaman verilen haberden daha fazla alan kaplayan dekupe fotoğraflarla birinci sayfada yer almış, yapılan özel söyleşilerde belediyenin kurumsal kimliği yerine Hasan Subaşı'nın kişisel kimliği tercih edilerek okuyucuya sunulmuştur.

Bu sunum siyasal bir tercihin sonucudur. Gazetenin sermaye yapısı ve patronlarının Antalya Büyükşehir Belediyesi'yle olan siyasal-ekonomik 'ilişkileri' bu yayım sürecini biçimlemiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi kamu çıkarlarını öne çıkaran bir yayıncılık ancak yeni bir dil ve ideolojik tercihlerin bir sonucu olarak yeniden kurgulanacak olan ve insanı merkeze alan bir anlayışla mümkündür.

Kaynakça

- Akdeniz Atılım Gazetesi'nin 11 Ağustos 1995-7 Temmuz 1999 arasındaki sayıları.
- BAYKAL, Hülya, **Türk Basın Tarihi**, İstanbul, Afa Matbaacılık, 1990.
- BODUR, Feyyaz, **Yerel Basında Ve Örgüt Yapısı**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Yayınları, 1997.
- FARAÇ, Mehmet, "Yerel Basın Hakkında Genel Bilgi" www.jurnal.net (12.11.2003)
- <http://www.Antalyagazeteciler.org.tr>, ziyaret tarihi 3.2.2004.
- GEZGİN, Suat, "Yerel Basın ve Değerlendirme Ölçütleri", **İ.Ü. İletişim Fakültesi Dergisi**, İstanbul, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, s. 7, 1998.
- GİRGİN, Atilla, **Türkiye'deki Yerel Basının Gelişmesi**, İstanbul, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, 1997.
- GİRGİN, Atilla, **Yerel Gazetecilik**, İstanbul, İnkılap Yayınevi, 2001.
- KOLOĞLU, Orhan, **Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Basın**, İstanbul, İletişim Yayınları, 1994.
- ÖZKÖK, Ertuğrul, **Kitlelerin Çözülüşü**, Tan Düşünce, Ankara, 1985.
- ŞAHİN, S. Zafer, "Yerelleşme yolundaki Türkiye'de kent patronlarının kentleri", **Çağdaş** Ankara, Mart-Nisan 2004.
- TOPUZ, Hıfzı, **Türk Basın Tarihi**, Remzi Kitapevi, İstanbul, 2. Basım, 2003.
- TOPUZ, Hıfzı, **100 Soruda Türk Basın Tarihi**, İstanbul, Gerçek Yayınları, 1973.
- ÜSTÜN, Hasan, "Antalya Süreli Yayınlar Kaynakçası ve Basın Yayın Olayları Kronolojisi Denemesi", **Yayınlanmamış Kronoloji Denemesi**, 2004.
- ÜSTÜN, Hasan, "Reis Haber Ajansı (RE-HA) gazeteciliğin dostu mu düşmanı mı?" **Çağdaş**, Ankara, Mart-Nisan 2004.

- VARLIK, Bülent, "Yerel Basının Öncüsü: Vilayet Gazeteleri", **Tanzimat'tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi**, İstanbul, İletişim Yayınları, Cilt 1.
- YILMAZ, S. Hakan, "Yerel Basın Yerel Siyaset İlişkisi Örnek Olay: Akdeniz Atılım Gazetesi", İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, 2004.
- YUST, K., **Kemalist Anadolu Basını**, Y:H:Orhan Koloğlu, Ankara, Nisan 1995.
- YÜKSEL, A. Haluk, DEMİRAY, Uğur, **Basının Toplusal İletişimdeki İşlevleri**, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Eğitim Teknolojisi ve Yaygın Eğitim Vakfı, 1988.
- **Atatürk Döneminde Basın Ve Basın Özgürlüğü**, İstanbul, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, 1982.

